

Titulació	Tipus	Curs
Educació Infantil	OT	4
Educació Primària	OT	4

Professor/a de contacte

Nom: Sara Torres Vega

Correu electrònic: sara.torres.vega@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Per a cursar aquesta assignatura, es recomanable tenir aprovades les assignatures obligatòries de l'àrea, del Grau d'EP i/o del Grau d'EI: "Educació musical i visual", EP2; "Educació musical, visual i aprenentatge", EP3; "Educació de les arts visuals I", EI3 i "Educació de les arts visuals II", EI3.

Aquesta assignatura forma part de la menció d'EDUCACIÓ PERFORMATIVA DE LES ARTS:
<https://www.uab.cat/ca/didactica-musical-plastica-corporal/noticies/20220909/noticia-1>

Objectius

Actualment, l'escola com a institució s'està transformant d'acord amb els canvis socials i culturals i emergeixen nous debats sobre el paper del coneixement, la construcció de la identitat i la visualitat en la formació dels infants. En aquest context de canvi i un cop assolides les competències relacionades amb la pràctica de l'art i dels llenguatges artístics, els estudiants han de poder reflexionar i intervenir com a educadors d'acord amb les possibilitats i els reptes que afronta l'escola, des de la perspectiva d'innovar a través de l'art i la cultura visual.

Aquesta assignatura proporciona als estudiants les bases per a la innovació en didàctica de les arts visuals i la seva aplicació a l'aula, entenent que els canvis en l'educació artística no sorgeixen d'una iniciativa individual sinó de la col·laboració entre els múltiples agents implicats en la pràctica (infants, educadors, artistes i treballadors culturals, principalment). Per aquesta raó, l'assignatura està molt lligada al pràcticum de quart curs, i ha de poder orientar a l'estudiant en la planificació i la intervenció didàctica en aquest context de canvi.

En definitiva, en aquesta assignatura es plantegen com a principals objectius:

- . investigar sobre projectes d'educació artística que s'estiguin realitzant en l'actualitat a nivell nacional i internacional,
- . dissenyar projectes interdisciplinaris i inclusius per educar en les arts i a través de les arts, i
- . conèixer institucions i professionals vinculats a l'educació artística.

Competències

Educació Infantil

- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Adquirir hàbits i destreses per a l'aprenentatge autònom i cooperatiu i promoure'l en els estudiants.
- Analitzar i reconèixer les pròpies competències socioemocionals (en termes de fortaleces, potencialitats i debilitats) per desenvolupar aquelles que siguin necessàries en el desenvolupament professional.
- Dissenyar i regular espais d'aprenentatge en contextos de diversitat i que atenguin a les singulars necessitats educatives dels estudiants, a la igualtat de gènere, a l'equitat i al respecte als drets humans.
- Expressar-se i utilitzar amb finalitats educatives altres llenguatges: corporal, musical, audiovisual.
- Promoure l'autonomia i la singularitat de cada estudiant com a factors d'educació de les emocions, els sentiments i els valors en la primera infància.
- Reflexionar sobre les pràctiques d'aula per innovar i millorar la tasca docent.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinar).

Educació Primària

- Actuar en l'àmbit de coneixement propi valorant l'impacte social, econòmic i mediambiental.
- Dissenyar, planificar i avaluar processos d'ensenyament i aprenentatge, tant de forma individual com en col·laboració amb altres docents i professionals del centre.
- Mantenir una relació crítica i autònoma respecte els sabers, els valors i les institucions socials públiques i privades.
- Reflexionar entorn les pràctiques d'aula per tal d'innovar i millorar la tasca docent. Adquirir hàbits i destreses per a l'aprenentatge autònom i cooperatiu i promoure'l entre els estudiants.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinar).

Resultats d'aprenentatge

1. Actuar com a orientador de pares i mares amb relació a l'educació familiar en el període 0-6.
2. Adquirir criteris i recursos per assessorar i intervenir en l'etapa d'educació primària.
3. Analitzar els indicadors de sostenibilitat de les activitats academicoprofessionals de l'àmbit integrant-hi les dimensions social, econòmica i mediambiental.
4. Capacitat d'organització del treball personal i el conjunt per dur a terme les tasques requerides des de l'assignatura.
5. Conèixer les tècniques digitals adequades per a la pràctica artística.
6. Estar obert als indicis de canvi estètics, socials i culturals que possibilitin eludir els estereotips estètics o didàctics.
7. Expressar argumentacions crítiques i objectives respecte les funcions i tasques que realitzen les institucions socials.
8. Mostrar capacitats creatives i reflexives en l'execució de projectes artístics.
9. Mostrar-se competent en la comprensió i la divulgació de les diferents manifestacions artístiques en diferents formats comunicatius i multiculturals.

Continguts

I. ÀMBIT CULTURAL: Visions contemporànies de l'educació artística

- 1.1. Debats i estat de l'educació de les arts visuals
- 1.2. Currículums d'educació artística en el context internacional
- 1.3. Xarxes i projectes d'innovació en educació artística

II. INTERVENCIONS EDUCATIVES: Innovació, currículum i recerca en l'educació a través de les arts visuals

- 2.1. Bases per a la innovació en didàctica de les arts visuals i la seva aplicació a l'aula.
- 2.2. Estratègies i processos orientats a la construcció d'un projecte d'innovació a través de l'art.

2.3 El paper de l'avaluació en educació artística.

2.4. Metodologies visuals de recerca.

III. ÀMBIT PRODUCTIU: Col·laboració i pràctiques dialògiques en l'educació de les arts visuals

3.1. Projectes basats en el diàleg entre educadors, artistes i treballadors culturals

3.2. Infància, identitats i aprenentatges en diàleg en educació artística

3.3. Aprenent a col·laborar: de la interpretació a la producció de l'art i la cultura visual

3.4. La recerca a través de l'art a la Facultat de Ciències de l'Educació.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposicions per part del professorat	45	1,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Tipus: Supervisades			
Seminaris d'investigació, anàlisi i producció.	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Tipus: Autònomes			
Investigació i treballs de camp	75	3	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

L'assignatura seguirà una pedagogia activa i participativa, d'educació performativa de les arts.

Les sessions s'aniran intercalant entre:

- Exposicions de projectes innovadors d'educació artística per part de la professora i altres professionals convidats.
- Propostes de pràctiques artístiques per realitzar al taller: individuals i en grup.
- Tutories per compartir els treballs de recerca que s'estiguin duent a terme.
- Preparació d'un projecte ApS (Aprenentatge i Servei) entre tots els estudiants.
- Pràctiques dialògiques sobre temes relacionats amb "la innovació didàctica de les arts visuals", a partir de textos, documentals audiovisuals o visites a exposicions.
- Visites a institucions socials, culturals o educatives. El desplaçament serà individual i anirà a càrrec de les estudiants.

Davant del context actual d'emergència climàtica, escassetat de recursos naturals i desequilibri econòmic, l'equip docent de la Unitat de Didàctica de l'Expressió Plàstica fomentarà competències artístiques des d'una mirada ecofeminista. Es prioritzarà l'ús de materials naturals i reciclats durant les sessions de taller i en les creacions artístiques individuals i/o col·lectives. Mitjançant la utilització de materials naturals i l'elaboració de recursos a partir d'aquests, es pretén generar consciència ambiental entre les estudiantes, desenvolupant

sensibilitat i capacitat crítica per percebre l'entorn natural i material que ens envolta, i per actuar davant actituds, situacions i esdeveniments que contribueixen a millorar la cura del planeta.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
I. Innovació retrofutura: passats per venir de l'educació artística. Mural col·lectiu. ÀMBIT CULTURAL (GRUPAL)	20%	0	0	1, 3, 4, 5, 7, 8, 9
I. Reflexió sobre textos i audiovisuals. ÀMBIT CULTURAL (INDIVIDUAL)	15%	0	0	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9
II. Experimentació amb una proposta artística per aplicació a un Projecte d'Aprenentatge i Servei (APS). INTERVENCIÓ EDUCATIVA (INDIVIDUAL)	15%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
II. Implementació del Projecte d'Aprenentatge i Servei. INTERVENCIÓ EDUCATIVA (GRUPAL)	15%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
III. Diari de laboratori amb els processos del curs. ÀMBIT PRODUCTIU (INDIVIDUAL)	35%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

L'avaluació de l'assignatura es farà de manera continuada.

Es recomana l'assistència a les classes, atesa la metodologia activa i participativa de les sessions.

LLIURAMENTS. Al llarg de l'assignatura hi haurà dos lliuraments de treballs:

- Primer lliurament: durant la darrera setmana de març. Les activitats a lliurar són:

Innovació retrofutura: passats per venir de l'educació artística. I. Àmbit cultural (grupal)

Reflexió sobre textos i audiovisuals. I. Àmbit cultural (individual)

- Segon lliurament: durant la tercera setmana de juny. Aquest lliurament anirà acompanyat del diari de laboratori, del qual es valoraran tant els continguts com la presentació:

Experimentació amb una proposta artística per aplicar a un Projecte d'Aprenentatge i Servei (APS).II. Intervenció educativa (individual)

Implementació del Projecte d'Aprenentatge i Servei. II. Intervenció educativa (grupal)

RECUPERACIÓ. La recuperació està fixada per a la darrera setmana de juny. Les activitats recuperables son:

- Reflexió sobre textos i audiovisuals. Àmbit cultural (individual)
- Diari de laboratori amb els processos del curs. Àmbit productiu (individual)

La nota màxima en la recuperació serà un 5.

Un estudiant serà considerat "no avaluable" si no presenta totes les evidències d'avaluació al campus virtual.

El professor concretarà els treballs a lliurar, el format i la data exacta de lliurament (hi ha una data orientativa al cronograma).

L'alumne pot esperar un retorn de les activitats d'avaluació en un termini màxim de 20 dies hàbils, i es concretarà una data per a la revisió de qualificacions i devolució dels treballs.

Per aprovar aquesta assignatura, cal que l'estudiant mostri una bona competència comunicativa general, tant oral com escrita, i un bon domini de la llengua o les llengües vehiculars establertes a la guia docent. L'avaluació també tindrà en compte les competències per al treball cooperatiu i en equip, i serà sensible a la perspectiva de gènere.

L'estudiant haurà de mostrar, com a requisit imprescindible per aprovar l'assignatura, aptituds i actituds compatibles amb la professió educativa, com ara: escolta activa, responsabilitat, respecte, participació activa, cooperació, empatia, amabilitat, puntualitat, no jutjar, saber argumentar, ús adequat dels dispositius electrònics (mòbil, ordinador, etc.) i pensament crític. Seran necessàries conductes que afavoreixin un entorn amable i positiu a l'aula, amb un funcionament democràtic on es respectin i es valorin les diferències.

Avaluació única:

L'estudiant pot sol·licitar avaluació única, que tindrà lloc al final de l'assignatura (vegeu cronograma). Les tasques d'avaluació seran les mateixes que per a l'avaluació continuada, però els treballs en grup s'hauran de realitzar de manera individual.

S'aplicarà el mateix sistema de recuperació i la revisió de qualificació final seguirà el mateix procediment que per a l'avaluació continuada.

Còpia i plagi:

La còpia o el plagi de materials, tant en treballs com en pràctiques o exàmens, constitueix una falta greu i es penalitzarà amb un 0 com a nota de l'assignatura.

Es considerarà plagi presentar com a propi un text d'un altre autor sense citar-ne la font, sigui en format paper o digital. Es considerarà còpia la reproducció total o parcial d'un treball d'un altre company o companya.

Ús d'Intel·ligència Artificial:

En aquesta assignatura es permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) com a part integrant del desenvolupament dels treballs, sempre que el resultat final reflecteixi una contribució significativa de l'estudiant en l'anàlisi i la reflexió personal.

L'estudiant haurà d'identificar clarament quines parts han estat generades amb IA, especificar les eines emprades i incloure una reflexió crítica sobre com aquestes han influït en el procés i el resultat final.

La manca de transparència en l'ús de la IA es considerarà una falta d'honestedat acadèmica, i pot comportar penalitzacions o sancions segons la gravetat del cas.

L'ús d'IA comporta un consum energètic important. Cal, per tant, fomentar un ús responsable i eficient d'aquestes eines en l'àmbit educatiu, prioritzant aplicacions que generin un impacte positiu, i evitant-ne l'ús innecessari. Això contribueix a minimitzar l'impacte ambiental i a preservar la singularitat del pensament crític i narratiu de cada persona.

Bibliografia

Agra, MJ. (2007). La educación artística en la escuela. Graó

Albers, J. (1963). La interacción del color. Alianza.

Arnheim, R. (1993). Consideraciones sobre la educación artística. Paidós

Atkinson, D. (2011). Art, Equality and Learning: Pedagogies Against the State. Sensepublishers

Bauman, Z. (2008). Els reptes de l'educació en la modernitat líquida. (Tr. J. Sampere). Arcàdia

Bauman, Z. (2008). L'educació en un món de diàspores. Debats d'Educació. Recuperat de: <https://www.fbofill.cat/publicacions/educacio-en-un-mon-de-diaspores>

Blanco, V., & Cidrás, S. (2023). Educar a través del arte. Kalandraka.

Bosch, E. (1998). El plaer de mirar: Museu del Visitant. Graó.

Brosterman, N. (1997). Inventing Kindergarten. H.N. Abrams

Carson, R. (2012). El sentido del asombro. Ediciones Encuentro S A.

Chomsky, N. (2003). Chomsky on democracy education (C.P. Otero, Ed.). Roudledge Falmer.

Chomsky, N. (2009). La (des) educación (3ª edición) Crítica.

Cobo, D. (2017). El bosque habitado - 200 años con Thoreau, padre de la Ecología. [Audio] [Recuperat 01/02/22] <http://www.rtve.es/alacarta/audios/el-bosque-habitado/bosque-habitado-200-anos-thoreau-padre-ecologia-diego->

Csikszentmihalyi, M. (1998). Creatividad. El flujo y la psicología del descubrimiento y la invención. Paidós.

De Grandis, L. (1985). Teoría y uso del color. Cátedra.

Edwards, B. (1994). Aprender a dibujar con el lado derecho del cerebro. Urano.

Efland, A. (2002). Una historia de la educación del arte. Tendencias intelectuales y sociales en la enseñanza de las artes visuales. Paidós.

Efland, A. (2004). Arte y cognición. La integración de las artes visuales en el currículum. Octoedro.

Eisner, E. (2004). El arte y la creación de la mente. Paidós

Eisner, E. (2005). Educar la visión artística. Paidós.

Freire, H. (2008). Arte infantil y transformación social. El rapto de Europa. Pensamiento y creación. 13, 23-38

Freire, H. (2011). Educar en verd. Idees per apropar els nens i les nenes a la natura. Graó.

Freire, H. (2011). Educar en verde. Por una infancia en la naturaleza. Revista Integral. Pp. 33-37

Freire, H. Pedagogía verde. Recuperat de: <http://educarenverde.blogspot.com.es/>

Fröebel, F. (1827). *Inventing Kindergarten: An autobiography of Friedrich Froebel*. Cosmo

Gardner, H. (1994). *Educación artística y desarrollo humano*. Paidós.

Gardner, H. (1995). *Inteligencias múltiples. La teoría en la práctica*. Paidós.

Gombrich, E. H. (1980). *Historia del arte*. Alianza.

Gompertz, W. (2015). *Piensa como un artista*. Taurus

Hayes, C. (1986). *Guía completa de pintura y dibujo*. Hermann Blume.

hooks, b. (2023). *Enseñar pensamiento crítico*. Capitán Swing.

Iwai, K. (2003). *La contribución de la educación artística en los niños*.
<http://www.ibe.unesco.org/publications/Prospects/ProspectsPdf/124s/iwas.pdf>

Louv, R. (2005). *Last child in the woods*. Algonquin Books

Malins, F. (1983). *Mirar un cuadro: para entender la pintura*. Hermann Blume.

Malins, F. (1983). *Para entender la pintura*. Hermann Blume.

Marín, R. (2005). *Investigación en Educación Artística*. Univ. de Granada y Sevilla.

Mistral, G. (2017). *Gabriela Mistral: Pasión por enseñar*. Universidad de Valparaíso

Moreno, T. (1996). *El color. Historia, teorías y aplicaciones*. Ariel.

Munari, B. (2018). *Fantasía*. Gustavo Gili.

Neddo, N. (2019). *El artista orgánico*. Promopress

París, G. (2018). *Art i joc, processos de creació a la infància*. *Infància*, 225, 37-42.

París, G. i Morón, M. (2019). *Quan l'art entra a l'escola la creativitat surt per la finestra*. *Guix*, 453, 41-45.

Punset, E. (2006). *Un toque de creatividad*. *Redes n. 417*. Recuperat de:
https://www.documaniatv.com/ciencia-y-tecnologia/redes-un-toque-de-creatividad-video_fd0ea7a9f.html

Riedelsheimer, T. (2001). *Rivers and tides: Andy Goldsworthy working with time*. Alemanya [pel·lícula]

Riedelsheimer, T. (2017). *Leaning into the wind- Andy Goldsworthy*. Alemanya [pel·lícula]

Rodari, G. (2017). *Escuela de fantasía*. Blackie Books.

Sensat, R. (1934). *Vers L'Escola Nova*. Eumo Editorial SAU

Tatarkiewicz, W. (2002). *Historia de seis ideas*. Tecnos.

Torres, M. i Juanola, R. (1998). *Dibuixar: mirar i pensar*. Rosa Sensat.

Torres-Vega, S. (2023). *Mediar el futuro: archivo y memoria en arte y educación*. Los Libros de la Catarata.

Torres-Vega, S. (2024). *Art Education As A Radical Act: Untold Histories of Education at MoMA*. Routledge

Ungerer, T. (2019). *Així és la vida*. Blackie Books.

Vadillo, M. (2021). *Las alumnas de la Bauhaus. Artes, oficios y revolución: Las mujeres que marcaron la diferencia*. Experimenta.

Vecchi, V. (2013). Arte y creatividad en Reggio Emilia: El papel de los talleres y sus posibilidades en educación infantil. Ediciones Morata.

vv.aa (2024). Fora per fer Escola. Manifesta 15.

Witgenstein, L. (1994). Observaciones sobre los colores. Paidós.

Wöfflin, H. (1989). Conceptos fundamentales en la Historia del Arte. Espasa Calpe.

Altres recursos

Polièdrica Magazine <https://www.poliedrica.cat/>

Art Education from Democratic Life. Recuperat de: www.naea-reston.org/olc/pub/NAEA/home/

Arts Education Partnership. Recuperat de: www.aep-arts.org

Hoja deruta para la Educación Artística. (2006). Recuperat de: http://portal.unesco.org/culture/es/ev.php-URL_ID=39546&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

Morón, M. (2005). L'art del segle XX a l'escola. Recuperat de: <http://www.marmoron.com/lartdelseglexxalescola/html/index.htm>

National Art Education Association. NAEA. Recuperat de: www.naea-reston.org

Sociedad Internacional de Educación por el Arte. Insea. Recuperat de: <http://insea.org/insea/sociedad-internacional-de-educaci%C3%B3n-por-el-arte>

Unitat de Didàctica de les Arts Plàstiques. Facultat de CCEE. UAB. Recuperat de: <http://www.uab.cat/servlet/Satellite/el-departament/didactica-de-les-arts-plastiques-1243492964927.html>

Enllaços de interès. Recuperat de: <http://www.uab.cat/web/la-docencia/educacio-de-les-arts-visuals-1345742628701.html>

Programari

Editors de vídeo, audio i imatge.

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(PCAM) Pràctiques de camp	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt